

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2017/18:4132

av **Karin Rågsjö m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2017/18:215 Utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall

---

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till lagstiftning som innebär att självmord ska omfattas av utredningsförfarandet och tillkännager detta för regeringen.

Inledning

Regeringen föreslår i proposition 2017/18:215 Utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall ändringar som syftar till att göra utredningsverksamheten av vissa dödsfall mer ändamålsenlig. Utredningsverksamheten ska utökas till att omfatta fler fall än vad nuvarande lagstiftning tillåter. Också fall där barn utsatts för grov/synnerligen grov misshandel av en till barnet närstående person eller tidigare närstående person ska utredas. Vidare föreslås att fall som rör vuxna där brottet utgör försök, förberedelse eller stämpling till mord/dråp ska utredas om brottet begåtts av närstående eller tidigare närstående person. Slutligen föreslås att statliga förvaltningsmyndigheter under vissa omständigheter ska göras skyldiga att ställa experter till utredningsmyndighetens förfogande och att de statliga förvaltningsmyndigheterna bör genomföra (intern) tillsyn av verksamhet som berörs av utredning.

Vänsterpartiets inställning

Vänsterpartiet välkomnar att regeringen nu väljer att lägga fram en proposition där steg mot ett mer systematiskt utredningsarbete av vissa skador och dödsfall tas. Det är viktigt att dessa brott utreds av många skäl, naturligtvis för den enskilde och anhöriga men också för att samhället i stort ska kunna dra nödvändiga slutsatser och vidta åtgärder för att det inte ska upprepas. Att fler barn utreds med den tydliga avsikten att

förebygga våld är positivt också med tanke på att Sverige nu har för avsikt att göra FN:s barnkonvention till lag eftersom artikel 19 stipulerar att (länder) ska vidta alla lämpliga åtgärder för att skydda barn mot alla former av våld. Dessutom har regeringens strategi för att stärka barns rättigheter fastslagit att våld mot barn ska förebyggas och bekämpas.

Vänsterpartiet har under flera års tid lagt förslag i riksdagen om att tillsätta en haverikommission som ska se över varje fall där en kvinna mördats eller misshandlats till döds av en närstående man. En liknande lagstiftning infördes 2007 när det gäller barn som dödsats av närstående. Därför var det positivt att riksdagen beslutade att även dödligt våld mellan närstående vuxna ska utredas och det utvidgande av uppdraget som proposition 2017/18:215 innebär. Syftet med utredningsverksamheten ska vara att ge underlag för förslag till åtgärder som förebygger att kvinnor och män utsätts för våld eller andra övergrepp av närstående eller tidigare närstående personer. Alla fall av dödligt våld ska omfattas, oavsett kön på offer eller förövare. Socialstyrelsen publicerade 2014 en första rapport om vuxna som avlidit med anledning av brott begångna av en närstående eller tidigare närstående person. Socialstyrelsen påpekar i rapporten att det begränsade antalet ärenden gör det svårt att dra generella slutsatser, men nämner ändå några brister som återkommer i flera fall. Vanliga brister är att socialtjänsten känt till att kvinnan varit utsatt för våld men valt att inte utreda detta, att insatser som placering på skyddat boende inte utgår från individens behov och att samverkan varit bristfällig eller obefintlig, såväl internt inom socialtjänsten som externt. I nuläget är Socialstyrelsen ålagd att vartannat år lägga fram en rapport för att förebygga dödligt våld. Vänsterpartiet är tveksamt till om denna metod kommer att leda till att brister upptäcks och att arbetet med att förebygga dödligt våld förbättras. Socialstyrelsen har tolkat uppdraget som att inga utredningar av specifika fall ska göras men för att kunna användas i det förebyggande arbetet behöver varje enskilt fall utredas för att dokumentera vad aktörer runt offret gjort eller inte gjort och mot bakgrund av vilken information. Detta handlar inte om att peka ut skyldiga utan om att få kunskap om de eventuella felaktigheter och misstag som begåtts för att framöver kunna undvika dem. Detta ska nu alltså göras, vilket Vänsterpartiet välkomnar.

Utred självmord

Självmord till följd av psykisk misshandel av en närstående omfattas inte av utredningssystemet. Vi har förståelse för argumentet att bedömningen av om självmord har begåtts med anledning av brott riskerar att bli både godtycklig och svår. Vi anser ändå att både självmord och självmord där det finns misstanke om att dödsfallet föregåtts av hot och påtryckningar av hedersrelaterad karaktär ska utredas.

Också flertalet av de remissinstanser som svarat kritiserar att regeringen valt att lämna självmord utanför förslaget. Folkhälsomyndigheten rapporterar att i genomsnitt 129 barn och ungdomar mellan 15 och 24 år begick självmord varje år mellan 2012 och 2014. I samtliga andra åldersgrupper har antalet självmord gått ned varför det är särskilt angeläget att stävja utvecklingen. Även självmord bör utredas i syfte att uppmärksamma den egentliga orsaken till dödsfallet och därmed i förlängningen kunna förebygga att barn far illa. Denna uppfattning delas av såväl Rädda Barnen, Sveriges Kvinnolobby, Roks som Barnombudsmannen. Vänsterpartiet instämmer i det som Barnombudsmannen skriver:

Det förekommer att våld och kränkningar är bidragande orsaker till självmord eller oklara dödsfall. Oavsett orsak, är varje barns självmord ett allvarligt misslyckande för samhället, och vid oklara dödsfall och självmord kan det finnas systematiska luckor i samhällets skydd av barn som kan förbättras.

Inte heller självmord som kan misstänkas vara resultat av hedersrelaterat förtryck föreslås omfattas av förfarandet, något som Vänsterpartiet också motionerat om. Det är olyckligt och borde inkluderas i propositionen. Också Sveriges Kvinnolobby uppmärksammar det faktum att många lämnas utanför med det aktuella förslaget, inte minst de som i en hederskontext utsätts för våld och förtryck:

Utredningsverksamheten syftar emellertid inte till att döma människor till brott utan till att utreda brister i samhällets skyddsmekanismer. Det bör därför inte föreligga något hinder att utreda barns död trots att ingen fällts för brott. Kvinnojourerna erfar att våld som sker i hederns namn kan ske genom gärningar som inte innefattas varken i rådande, eller föreslagen, reglering. Våldet kan ske genom påtryckningar, hot och tvång om självmord. Särskilt i de uppmärksammade fallen med mord genom fall från balkonger där förundersökning inte inleds eftersom det tidigt bedöms röra sig om en olycka eller självmord. Dessa barn har i allra högsta grad haft ett skyddsbehov.

Det är mycket angeläget att åtgärder tas fram för att bekämpa denna form av hedersrelaterat våld.

Vänsterpartiet delar också den bedömning som Roks gör:

att utredningen inte ska omfatta barn som avlider till följd av självmord är ändamålsstridigt och exkluderar en mycket utsatt grupp barn. Barn som avlider till följd av självmord kan i allra högsta grad förutsättas ha haft ett behov av skydd och insatser från samhället. När dessa barn trots ett uppenbart skydds- och insatsbehov ändå begår självmord är det en tydlig indikation om ett systemfel från samhället.

Förslagen som läggs i propositionen är sådana som Vänsterpartiet efterfrågat men mot bakgrund av ovan bör regeringen också återkomma med förslag till lagstiftning som innebär att självmord ska omfattas av utredningsförfarandet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Karin Rågsjö (V)

Nooshi Dadgostar (V)

Maj Karlsson (V)

Mia Sydow Mölleby (V)

Hamza Demir (V)

Linda Snecker (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)